

worden genoemd. Zijn „Sozialpädagogik”¹⁾ is wel het meest spreken- de voorbeeld eener rasechte constructie voor de wetenschappelijke paedagogiek. Met de grootste gestrengheid neemt bij hem de wijs- begeerte de teugels van de paedagogiek in handen.

Hij zelf zegt van gevoelen te zijn dat „Pädagogik überhaupt nur konkrete Philosophie sei”. Nooit ligt het vinden van de idee binnen het bereik van de ervaringen, en daarom, waar het gaat in de wereld om de Idee, neemt hij in de Idee zijn uitgangspunt. Natorp verzuimt, ons een hoogere rechtvaardiging voor zijn betoog te geven, dan het idee van Natorp zelf. Eerst na een lange gedachtenvlucht nadert hij, redeneerend uit de Idee, de lage aarde, om zijn toepassingen voor de paedagogiek te maken. De enkele mensch is voor hem slechts een abstractie, zoo iets als de atoom voor den beoefenaar der physica. Daar- om zal dan ook voor hem, die de Idee verstaat, de samenleving, die de kristalliseering van de Idee is, het paedagogisch doel en de paedago- gische norm bij uitnemendheid zijn. Maar dan wordt die saamleving niet opgevat als een ervarings-geheel, neen, ze is toevallig óók ervarings- geheel, maar ter eerste instantie product van het logisch willen van denzelfden geest, die het paedagogisch willen drijft; en zoo hebben concreet aanwezige gegevens en opvoedingsidealen een vereenigingspunt in de ééne, boven al het ervaarbare en al het realiseerbare liggende, Idee. Maar de aanwezige gegevens doen tenslotte niet ter zake, daar ze ons geen Idee leeren kennen. Vandaar dan ook dat vanuit die Idee niet alleen alle opvoedings-doeleinden, maar ook alle opvoedingsmiddelen kunnen worden geconstrueerd.²⁾

De tegenstelling met de berekening van het naturalisme is hier vol- komen. Doet het echter bij de positivistische richtingen wonderlijk aan, wanneer men door empirie komt tot een zede-leer; bij een richting als die van Natorp is het merkwaardig te zien, hoe hij vanuit zijn metaphysica allerlei paedagogische voorschriften weet te construeeren, zoodat hij komt tot een arbeidsschool en een eenheidsschool. Hier is grond voor de vraag of deze speciaal practische voorschriften niet veel meer gegroeid zijn uit Natorp's ervaringen en zijn kijk op de be- hoefden van zijn tijd, dan uit zijn metaphysica; hoewel men eerbied moet hebben voor de constructiegave, die al deze dingen uit het meta- physisch uitgangspunt weet te reduceeren.

En Natorp is niet de eenige in het wijsgeerig denken van onzen tijd, bij wien we een constructie van het paedagogisch gebouw naar dezen stijl merken. Niet alleen het Marburger, ook het Zuid-West- Duitse Neo-Kantianisme heeft tendenzen en denkmotieven

¹⁾ Sozialpädagogik oder Theorie der Willenserziehung auf der Grundlage der Gemeinschaft². 1904.

²⁾ Natorp, a.w., 4 sqq. 32. 54. 256 sqq. Id. Philosophie und Pädagogik. 1909. S. 4 sqq. 27. 36.